

KATALOG POŽADAVKŮ ZKOUŠEK SPOLEČNÉ ČÁSTI MATURITNÍ ZKOUŠKY

platný od školního roku **2015/2016**

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Zpracoval: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
Schválil: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Dne: 24. 4. 2014
pod č. j.: MSMT-6858/2014-CERMAT

KATALOG POŽADAVKŮ ZKOUŠEK SPOLEČNÉ ČÁSTI MATURITNÍ ZKOUŠKY

platný od školního roku **2015/2016**

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Zpracoval: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
Schválil: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Dne: 24. 4. 2014
pod č. j.: MSMT-6858/2014-CERMAT

Obsah

Úvod.....	4
Požadavky na vědomosti a dovednosti, které mohou být ověřovány v rámci maturitní zkoušky	5
Část A – Očekávané vědomosti a dovednosti.....	5
Část B – Základní specifikace maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury	9
Část C – Příklady testových úloh, zadání písemné práce a pracovních listů k maturitní zkoušce z českého jazyka a literatury	12

Úvod

Účel a obsah katalogu

Katalog požadavků k maturitní zkoušce z českého jazyka a literatury je vydáván v souladu s ustanovením § 78a odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a vymezuje rozsah požadavků na vědomosti a dovednosti žáků vzdělávacích programů v oborech středního vzdělávání s maturitní zkouškou.

Způsob a formu ověřování znalostí a dovedností stanoví prováděcí vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů.

Pedagogické dokumenty ke katalogu a k maturitní zkoušce

Katalog byl připravován v souladu s pedagogickými dokumenty, a to s **rámčovými vzdělávacími programy pro gymnaziální obory vzdělání a rámčovými vzdělávacími programy pro obory středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou** a také s platnými učebními dokumenty pro střední odborné školy. Kromě toho byl při tvorbě katalogu zohledněn **Standard středoškolského odborného vzdělávání**, vydaný VÚOŠ Praha, schválený MŠMT dne 18. 11. 1997 s platností od 1. 1. 1998.

Do znění katalogu jsou rovněž promítnuty změny vyvolané vývojem příslušných vědních oborů, tj. lingvistické a literární bohemistiky a jejich didaktik.

Požadavky na vědomosti a dovednosti, které mohou být ověřovány v rámci maturitní zkoušky

Část A – Očekávané vědomosti a dovednosti

Požadavky na žáka, který bude skládat maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury v rámci společné části maturitní zkoušky, jsou formulovány v souvislosti s RVP a zahrnují požadavky na vědomosti a dovednosti žáka v těchto oblastech: jazykové, komunikační a literární.

Maturitní zkouška z českého jazyka a literatury je koncipována jako zkouška komplexní, má tři části: **didaktický test**, **písemnou práci** a **ústní zkoušku**. V **didaktickém testu** žák prokazuje osvojení základních jazykových a literárních znalostí a dovedností. V **písemné práci** jsou ověřovány dovednosti spojené s produkcí textu. **Ústní zkouška** ověřuje dovednosti směřující k základní analýze různých druhů textů. Očekávané vědomosti a dovednosti jsou konkretizovány jako požadavky k maturitní zkoušce, které jsou ověřovány prostřednictvím didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky. Katalog vymezuje požadavky k maturitní zkoušce tak, aby si je mohli osvojit žáci bez ohledu na typ navštěvované školy i rámcového vzdělávacího programu, z něhož vychází školní vzdělávací program a učební plán dané školy.

1 Didaktický test

Žák, který koná maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury v rámci společné části maturitní zkoušky, prokáže osvojení následujících vědomostí a dovedností:

1.1 ovládá pravidla českého pravopisu

1.2 provede slovotvornou a morfologickou analýzu slovního tvaru

- určí slovnědruhovou platnost slova;
- určí mluvnické kategorie u ohebných slovních druhů;
- nalezne v daném kontextu chybný (nekodifikovaný) tvar slova, případně ho opraví;
- rozliší základní způsoby tvoření slov v češtině (odvozování, skládání, zkracování a jejich kombinace);
- určí ve slovním tvaru předponu, kořen, příponu, koncovku;
- určí základové slovo ke slovu odvozenému;

1.3 vystihne význam pojmenování

- postihne význam pojmenování v daném kontextu i mimo něj;
- nalezne v daném kontextu nevhodně užitě slovo, případně za něj vybere vhodnou náhradu;
- nalezne k pojmenování v daném kontextu synonyma a antonyma;
- rozezná obrazné a neobrazné pojmenování;

1.4 provede syntaktickou analýzu věty jednoduché a souvětí

- určí větné členy, provede analýzu souvětí;
- **nalezne odchylky od pravidelné větné stavby, případně chybný větný celek opraví;**
- nalezne syntaktické nedostatky, případně vybere nejvhodnější opravu (např. předložky, spojovací výrazy, slovosled);

1.5 **prokáže porozumění celému textu i jeho částem**

- nalezne v textu požadované informace;
- vystihne hlavní myšlenku textu;
- rozliší informace podstatné a nepodstatné;
- rozliší komunikační funkce v textu (např. otázka, žádost, rada);
- rozliší vyjádření domněnky a tvrzení s různou mírou pravděpodobnosti od faktického konstatování;
- postihne hlubší (symbolizující) význam situace konstruované textem, **postihne podtext;**
- rozezná v textu prvky manipulace, podbízivosti, ironie, nadsázky;
- rozezná různé možné způsoby čtení a interpretace textu, rozezná eventuální dezinterpretaci textu;
- porovná informace z různých textů;
- dovede využít informace získané v odborném textu k práci s jinými druhy textů;
- dovede při práci s různými druhy textů využít s porozuměním základní lingvistické a literárněvědní pojmy;
- dovede při práci s různými druhy textů využít poznatků z jiných disciplín podstatných pro porozumění danému textu;

1.6 rozezná základní charakter textu

- určí **účel** textu a jeho funkce, případně rozezná funkci dominantní;
- posoudí funkčnost užitých jazykových prostředků;
- posoudí vhodnost užití pojmenování v daném kontextu;
- rozezná útvarové a funkční prostředky užitě v textu (např. obecná čeština, dialekty, knižní, archaické a expresivní jazykové prostředky, argot, slang);
- přiřadí text k funkčnímu stylu (např. odborný, umělecký, publicistický), ke slohovému útvaru, určí slohový postup;
- nalezne jazykové prostředky typické pro konkrétní funkční styl a pojmenuje je, odliší v daném kontextu výrazy příznakové (netypické);
- orientuje se v komunikační situaci (oficiální, neoficiální);
- charakterizuje komunikační situaci vytvářenou textem (např. adresát, účel, funkce);
- rozliší různé typy textu (např. předmluva, doslov, vlastní text);

1.7 analyzuje výstavbu výpovědi a textu

- posoudí celkovou výstavbu textu, nalezne její případné nedostatky;
- doplní podle smyslu vynechané části textu;
- uspořádá části textu v souladu s textovou návazností;

1.8 orientuje se ve vývoji české a světové literatury

- prokáže základní přehled o vývoji české a světové literatury;
- rozezná podle charakteristických rysů základní literární směry a hnutí;
- přiřadí text k příslušnému literárnímu směru;

1.9 aplikuje základní znalosti literární teorie na konkrétní text

- rozliší prózu a poezii; lyrický, epický a dramatický text;
- rozezná na základě textu charakteristické rysy literárních druhů a žánrů;
- rozezná autora, vypravěče / lyrický subjekt, postavy; postihne vztah mezi nimi a způsob, jak jsou textem vytvářeny;
- rozezná typy promluv (přímá řeč, nepřímá řeč, polopřímá řeč, neznačená přímá řeč);
- rozezná vyprávěcí způsoby, rozliší dialog a monolog (včetně vnitřního monologu);
- nalezne v textu motiv, téma;
- orientuje se v principech kompoziční výstavby textu, rozezná kompoziční postupy (např. chronologický, retrospektivní);
- analyzuje jazykové prostředky a jejich funkci v textu;
- analyzuje zvukovou a grafickou stránku textu a jejich funkci v textu;
- nalezne v textu tropy a figury (alegorie, aliterace, anafora, apostrofa, dysfemismus, elipsa, epifora, epizeuxis, eufemismus, gradace, hyperbola, inverze, metafora, metonymie, oxymóron, personifikace, přirovnání, řečnická otázka, symbol, synekdocha);
- rozliší vázaný a volný verš;
- určí typ rýmového schématu a jeho pojmenování (sdružený, střídavý, obkročný, přerývaný).

2 Písemná práce

Žák, který koná maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury v rámci společné části maturitní zkoušky, prokáže osvojení následujících dovedností:

2.1 vytvoří text podle zadaných kritérií

- zpracuje v písemné práci zadané téma;
- orientuje se v komunikační situaci vymezené zadáním písemné práce;
- zvolí formu písemného projevu adekvátní účelu textu;
- využije znalostí základních znaků funkčních stylů, slohových postupů a útvarů;
- využije informace z výchozích textů (např. textů, grafů, tabulek);

2.2 dovede v písemném projevu funkčně použít jazykové prostředky

- využívá znalostí jazykové normy a kodifikace (pravopis, morfologie, slovtvorba);
- použije jazykové prostředky adekvátní dané komunikační situaci / danému slohovému útvaru;
- prokáže šíři a pestrost slovní zásoby;
- používá pojmenování v odpovídajícím významu;

2.3 uplatňuje zásady syntaktické a kompoziční výstavby textu

- ovládá zásady výstavby větných celků;
- respektuje formální prostředky textové návaznosti;

- **uplatňuje znalost kompozičních principů při tvorbě textu;**
- vytvoří myšlenkově ucelený, strukturovaný a koherentní text.

3 Ústní zkouška

Žák, který koná maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury v rámci společné části maturitní zkoušky, prokáže osvojení následujících vědomostí a dovedností:

3.1 **analyzuje umělecký text**

- využije vědomosti získané přečtením celého díla, z něhož pochází výňatek;
- zasadí výňatek do kontextu díla;
- nalezne v textu motiv, téma;
- charakterizuje vypravěče / lyrický subjekt, postavy;
- rozezná vyprávěcí způsoby, rozliší dialog a monolog (včetně vnitřního monologu);
- rozezná typy promluv (přímá řeč, nepřímá řeč, polopřímá řeč, neznačená přímá řeč);
- orientuje se v časoprostoru díla i konkrétního výňatku;
- charakterizuje kompoziční výstavbu díla i konkrétního výňatku;
- analyzuje jazykové prostředky a jejich funkci v textu;
- nalezne v textu tropy a figury (alegorie, aliterace, anafora, apostrofa, dysfemismus, elipsa, epifora, epizeuxis, eufemismus, gradace, hyperbola, inverze, metafora, metonymie, oxymoron, personifikace, přirovnání, řečnická otázka, symbol, synekdocha);
- rozliší vázaný a volný verš;
- určí typ rýmového schématu a jeho pojmenování (sdružený, střídavý, obkročný, přerývaný);
- rozezná na základě textu charakteristické rysy literárních druhů a žánrů;

3.2 **charakterizuje literárněhistorický kontext literárního díla**

- zařadí literární dílo do kontextu autorovy tvorby, do literárního / obecně kulturního kontextu;

3.3 **analyzuje neumělecký text**

- přiřadí text k funkčnímu stylu, slohovému útvaru, určí slohový postup (slohové postupy);
- postihne hlavní myšlenku textu;
- oddělí podstatné a nepodstatné informace;
- analyzuje jazykové prostředky a jejich funkci v textu;
- charakterizuje kompoziční výstavbu výňatku;
- rozezná různé možné způsoby čtení a interpretace textu;
- rozliší vyjádření domněnky a tvrzení s různou mírou pravděpodobnosti od faktického konstatování;
- charakterizuje komunikační situaci vytvářenou textem (např. adresát, účel, funkce);

3.4 **formuluje výpovědi v souladu s jazykovými normami a se zásadami jazykové kultury.**

Část B – Základní specifikace maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury

Maturitní zkouška z českého jazyka a literatury ve společné části maturitní zkoušky je koncipována jako zkouška komplexní. Skládá se z didaktického testu, písemné práce a ústní zkoušky. Váhy dílčích zkoušek pro celkové hodnocení jsou v poměru 1 : 1 : 1.

1 Didaktický test

Předmětem této dílčí zkoušky jsou základní jazykové a literární znalosti a dovednosti. V didaktickém testu jsou zastoupeny otevřené úlohy se stručnou odpovědí a různé typy uzavřených úloh (s jednou správnou odpovědí): úlohy multiple-choice (s výběrem ze 4 alternativ); svazky dichotomických úloh (s dvoučlennou volbou); úlohy přiřazovací; úlohy uspořádací. Testové úlohy mají různou bodovou hodnotu.

V průběhu testování není žákovi dovoleno používat žádné pomůcky vyjma psacích potřeb.

V následující tabulce je uvedeno orientační procentuální zastoupení skupin požadavků k maturitní zkoušce v didaktickém testu:

	Zastoupení v testu (v %)
Pravidla českého pravopisu (1.1)	10–20
Slovo, věta, souvětí (1.2; 1.3; 1.4)	25–35
Porozumění textu (1.5)	20–30
Charakter textu a jeho výstavba (1.6; 1.7)	10–20
Literární historie a literární teorie (1.8; 1.9)	10–20

2 Písemná práce

V rámci písemné práce jsou ověřovány dovednosti spojené s produkcí textu. Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání stanoví pro každé zkušební období 10 různorodých zadání. Součástí zadání mohou být výchozí texty různého charakteru (např. písmenný text, graf, tabulka, mapa, obrázek, schéma včetně jejich kombinací).

Žák si z nabídky vybírá jedno zadání. Stanovený rozsah písemné práce je uveden na testovém sešitu. V průběhu testování mohou žáci používat Pravidla českého pravopisu, žádné další pomůcky vyjma psacích potřeb není dovoleno používat. Písemná práce je hodnocena podle centrálně zpracované metodiky.

3 Ústní zkouška

Předmětem ústní části zkoušky jsou praktické komunikační dovednosti a přiměřená analýza a interpretace uměleckého i neuměleckého textu, a to s využitím vědomostí a dovedností získaných v průběhu vzdělávání na daném typu střední školy.

Žák odevzdává řediteli školy seznam 20 literárních děl sestavený na základě kritérií pro výběr maturitních zadání k ústní zkoušce v termínu stanoveném prováděcí vyhláškou. Žákův seznam je zároveň seznamem jeho maturitních zadání, resp. seznamem pracovních listů, z nichž si žák před zkouškou losuje jeden. Pracovní list dostává žák až po vylosování zadání, ústní zkoušku koná s pracovním listem.

V průběhu ústní zkoušky není žákovi dovoleno používat žádné pomůcky vyjma pracovního listu a psacích potřeb. Ústní zkouška je hodnocena podle centrálně zpracované metodiky.

3.1 Kritéria pro výběr maturitních zadání k ústní zkoušce

Žák vybírá 20 literárních děl	Světová a česká literatura do konce 18. století	min. 2 literární díla
	Světová a česká literatura 19. století	min. 3 literární díla
	Světová literatura 20. a 21. století	min. 4 literární díla
	Česká literatura 20. a 21. století	min. 5 literárních děl

Seznam literárních děl, z něhož žák vybírá, sestavuje škola. Pro školní seznam literárních děl platí základní pravidla:

- minimální celkový počet nabízených literárních děl je 60, horní hranice není stanovena;
- za literární dílo je považováno komplexní dílo, nikoli jeho část (např. Karel Jaromír Erben: Kytice, nikoli Karel Jaromír Erben: Polednice);
- u literárního díla ze světové literatury je specifikováno vydání.

Pro žákův seznam literárních děl platí základní pravidla:

- minimálně dvěma literárními díly musí být v seznamu zastoupena próza, poezie, drama;
- seznam může obsahovat maximálně dvě díla od jednoho autora.

3.2 Pracovní listy

Pracovní list obsahuje:

- a) výňatek z uměleckého textu;
- b) výňatek z neuměleckého textu;
- c) strukturu zkoušky.

Struktura ústní zkoušky je tvořena třemi částmi:

1. analýza uměleckého textu;
2. literárněhistorický kontext literárního díla;
3. analýza neuměleckého textu.

Pracovní listy připravuje předmětová komise školy. Zároveň mohou školy využít pracovní listy vyvíjené Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání v rámci metodické podpory školám. Pro vývoj pracovních listů platí základní pravidla:

- struktura zkoušky je závazná a nelze ji měnit;
- výňatek z uměleckého textu musí pocházet z literárního díla, které je zadáním zkoušky;

- mezi výňatkem z uměleckého a neuměleckého textu nemusí být souvislost;
- rozsah pracovního listu nepřesáhne rozsah dvou stran formátu A4 (měřítko: písmo Times New Roman, velikost 11, řádkování jednoduché), minimální rozsah není stanoven;
- o rozsahu pracovního listu rozhoduje také funkčnost daných výňatků.

Část C – Příklady testových úloh, zadání písemné práce a pracovního listu k maturitní zkoušce z českého jazyka a literatury

1 Příklady testových úloh

1.1 Žák ovládá pravidla českého pravopisu

1 Která z následujících možností obsahuje chybu v interpunkci?

- A) Školy rozdělily přidělené finanční prostředky mezi žáky, kteří nastoupili do prvního ročníku, včetně těch, kteří první ročník opakovali.
- B) Zákonem, kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními bylo stanoveno, že se mění nárok na sociální příspěvek.
- C) Účelem tohoto programu, který byl vyhlášen i v roce 2009, je navýšit prostředky určené na posílení úrovně nenárokových složek platu.
- D) Kraj z těchto prostředků řešil jednu ze záležitostí vzdělávacího systému, a to vysoký počet pedagogických asistentů k dětem, žákům a studentům.

Řešení: B)

---

2 Rozhodněte o každé z následujících možností, zda je napsána bez pravopisné chyby (A), či nikoli (N):

	A	N
2.1 Mně vyprávěl vše, co se stalo pod mostem, nikomu jinému se s tím nesvěřil.	☐	☐
2.2 Jako ochrana před bleskem a před úrazem elektřinou se zřizuje tzv. uzemění.	☐	☐
2.3 Nedělní automobilové závody si opět vyžádaly další zbytečné oběti na životech.	☐	☐
2.4 Netrpělivě jsme čekali, zda vypočítá z paměti všechny zadané matematické příklady.	☐	☐

Řešení: 2.1 – ANO; 2.2 – NE; 2.3 – ANO; 2.4 – ANO

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

Umění v Egyptě sloužilo kultu mrtvých panovníků, ale vzniklo také jako potřeba organizace hospodářství. Architektura starého Egypta spočívala v monumentálních stavbách z kamene. Stavěly se chrámy, hrobky, mastaby a pyramidy. Mastaby byly nadzemními částmi ve tvaru komolého jehlanu. Byly zdobeny sochami, reliéfy a nástěnnými malbami a měly až 32 místností. Chrámy (Karnak, Luxor, Véset) se tyčily k oslavě bohů, obvykle k nim vedla alej sfing. Tyto chrámy zahrnovaly i kolosální sochy faraónů, sloupové chodby a sloupové místnosti, kde měli vstup povolen pouze egyptští kněží.

(www.egyptane.cz, upraveno)

3 Ve které z následujících oblastí je ve výchozím textu pravopisná chyba?

- A) psaní velkých písmen
- B) koncovky přídavných jmen
- C) psaní souhláskových skupin
- D) shoda přísudku s podmíněm

Řešení: B)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 4

Plechovou protipožární oponu pro divadlo vytvořil Zdeněk Sýkora společně s malířem Vladislavem Mirvaldem. Opona měla obrovské rozměry, téměř 8x6 metrů, a nebylo jednoduché ji vyrobit, proto Sýkora požádal o pomoc Mirvalda, který se tehdy, počátkem 60. let, v Lounech staral o divadelní dílny a realizoval se zde i jako scénograf.

Lounské divadlo se postavilo v roce 1950, ale již předtím zde působily ochotníci. Místní obyvatelé velice toužili po vlastní budově divadla, prakticky celá jedna generace na něj vybírala, na stavbu po válce přispěl i E. F. Burian.

(Lidové noviny 23. 7. 2011, upraveno)

4 Napište pravopisně správně slovo, které je ve výchozím textu zapsáno s pravopisnou chybou:

Řešení: působili

1.2 Žák provede slovotvornou a morfologickou analýzu slovního tvaru

1 Která z následujících možností obsahuje příslovce?

- A) Ráno jsem se musel přemlouvát, abych vstal z postele.
- B) Odpoledne mám spojené s odpočinkem a jízdou na kole.
- C) Při loňských povodních hasičům pomáhalo okolo třiceti lidí.
- D) Na hory nepojedu, protože si chci ušetřit na cestu kolem světa.

Řešení: A)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2

Na minulých olympijských **hrách** dosáhli čeští sportovci největšího počtu vítězství v novodobé historii.

(CERMAT)

2 Určete mluvnické kategorie slovního tvaru zvýrazněného ve výchozím textu:

Řešení: 6. pád, číslo množné, rod ženský

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

Otcem Terence Stevena McQueena byl cirkusový pilot, jenž jeho matku opustil ještě před porodem. Julia Ann byla alkoholička a prostitutka, a protože výchovu nezvládala, svěřila tříletého syna do péče **svých rodičů**, kteří žili na farmě Steveova prastrýce Clauda. McQueen na něj vzpomínal v dobrém: „Byl to dobrý člověk, silný a férový. Hodně jsem se od něj naučil.“ Ve čtyřech letech dostal od Clauda červenou tříkolku, což u něj probudilo **fascinaci závodění**. V osmi letech si ho matka znovu vzala k sobě, ale malý Steve, dyslektický a částečně hluchý kvůli prodělané ušní infekci, u ní štěstí nenašel. Nevlastní otec ho často bil a vzpurný chlapec raději v devíti letech utekl a žil na ulici. Stal se členem gangu **mladistvých zlodějíčků**, a tak matka raději zařídila, aby se vrátil k prastrýci na farmu. O tři roky později se ještě jednou pokusila **dostát mateřské roli**.

(Cinema 4/2013, upraveno)

3 Která z následujících úprav odstraňuje jazykovou chybu ve výchozím textu?

(Posuzovaná slovní spojení jsou ve výchozím textu zvýrazněna.)

- A) místo *svých rodičů* má být *svým rodičům*
- B) místo *fascinaci závodění* má být *fascinaci závoděním*
- C) místo *dostát mateřské roli* má být *dostát mateřské role*
- D) místo *mladistvých zlodějíčků* má být *mladiství zlodějíčci*

Řešení: B)

1.3 Žák vystihne význam pojmenování

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

Když jsem já do Hradce přibyl, patřil mezi města národně nejprobudilejší. Byl čas vlasteneckého nadšení a politického, mocného rozruchu. Vláda stavěla se příkře nepřátelsky proti českému národu, proti jeho politickým, národním, osvětovým požadavkům a snahám. Byl čas vládních útisků i statečného odporu, byla doba perzekucí a vytrvalého, obětivého boje, národních projevů, hlučných, mohutných táborů politických.

(V. Kovářik, *Když velcí byli malí*)

1 Které z následujících slov je svým významem nejbližší výrazu *osvětový* ve výchozím textu?

- A) umělecký
- B) vzdělávací
- C) mezinárodní
- D) hospodářský

Řešení: B)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2

„Křivá přísaha je těžký hřích i zločin. Poděkujte Bohu, že jste se jí nedopustil, protože vám v tom bylo v poslední chvíli zabráněno. Nemohu vás tedy bohužel odsoudit, neboť tento zločin nebyl vykonán. Pokud se týká ostatních vašich provinění, například výhrůžek rodině Augustýnových, zatažení Jeho Milosti do tohoto politováníhodného případu a vašich machinací, kterých jste se dopustil vůči firmě Khlesl & Langenfels, tak není vyloučeno, že tento soud zanedlouho nevznese obžalobu v tomto směru.“

(R. Dübello, *Strážci Dáblovy bible*, upraveno)

2 Která z následujících možností neodpovídá významu slovního spojení z výchozího textu *dopustit se machinací*?

- A) kout pikle
- B) strojit pletichy
- C) projevit očividné patolízalství
- D) mít zákeřné postranní úmysly

Řešení: C)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

Ve svých textech jsi častokrát vypravěčem příběhu. Jak poznáš, že jsi našel příběh pro písničku?

Když mám pocit, že se o tom dají napsat dvě sloky a že to má začátek i konec.

Na nové desce je písnička Zloděj života, podle mě vrcholný moment alba. Její příběh je skutečný?

Některé věci jsou určitě licence, nicméně z osmdesáti procent je to skutečný příběh jednoho mého kamaráda. Byl klasickým modelem nešťastníka a byl mi hodně blízký.

Chtěl jsi tomu člověku tou písničkou postavit pomník?

Neřekl bych, že bych k němu cítil nějaký dluh. Ani jsem ho nechtěl nějak adorat, protože za zloděje života беру i jeho. Dostal dar života a bál se ho použít. Nechal se převálcovat maminkou. Daleko viditelnější bývá role agresora, ale zloději života mohou být i lidé, kteří si ho nechají ukrást a svým chováním umožňují existenci agresorů.

(z rozhovoru s P. Fialou, www.novinky.cz, upraveno)

3 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se neuplatňuje obraznost?

- A) nechal se převálcovat maminkou
- B) dostal dar života a bál se ho použít
- C) tomu člověku tou písničkou postavit pomník
- D) mám pocit, že se o tom dají napsat dvě sloky

Řešení: D)

1.4 Žák provede syntaktickou analýzu věty jednoduché a souvětí

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

Letos na jaře opustila Ivana svého muže kvůli jeho přehnané zálibě v pití.

(CERMAT)

1 Vypište z výchozího textu slovo, které má ve větě platnost předmětu:

Řešení: muže

---

2 Která z následujících vět neobsahuje syntaktický nedostatek?

- A) Opravdu jsme nečekali s tak velikou účastí.
- B) Uvažujete příští rok s nákupem ojetého auta?
- C) Rychle pracoval na dokončení svého projektu.
- D) Přemýšlel jste na tom od včera alespoň trochu?

Řešení: C)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

Otcem Terence Stevena McQueena byl cirkusový pilot, jenž jeho matku opustil ještě před porodem. Nevlastní otec ho často bil a vzpurný chlapec raději v devíti letech utekl a žil na ulici. **Stal se členem gangu mladistvých zlodějíčků, a tak matka raději zařídila, aby se vrátil k prastrýci na farmu.**

(Cinema 4/2013, upraveno)

3 Která z následujících možností zdůvodňuje psaní první čárky v souvětí zvýrazněném ve výchozím textu?

- A) Mezi první a druhou větou je poměr příčinný.
- B) První a druhá věta jsou v poměru důsledkovém.
- C) První věta je věta vedlejší závislá na větě druhé.
- D) Druhá věta je věta vedlejší závislá na větě první.

Řešení: B)

---

4 Přiřadte k následujícím druhům vedlejších vět (4.1–4.3) souvětí, v němž se vyskytuje příslušná vedlejší věta (A–E):

- 4.1 vedlejší věta příslovečná účelová _____
- 4.2 vedlejší věta příslovečná příčinná _____
- 4.3 vedlejší věta příslovečná podmínková _____

- A) Chtěli jsme vám napsat, abyste přijeli v sobotu na posvícení.
- B) Aby měl větší šance na trhu práce, přihlásil se na vysokou školu.
- C) Nechtěl jsem se s tebou neustále hádat, a proto jsem ti začal raději lhát.
- D) Pokud jsou na povrchu substrátu vidět kořeny, měli bychom květinu velmi rychle přesadit.
- E) Přijal pozvání do luxusního hotelu, protože po prožitých nepříjemnostech potřeboval nutně odpočinek.

Řešení: 4.1 – B); 4.2 – E); 4.3 – D)

1.5 Žák prokáže porozumění celému textu i jeho částem

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–2

V Itálii se zrodila vývojová etapa evropské kultury navazující na odkaz řeckého a římského umění. Rozvoj řemesla a obchodu zrychlily námořní objevy, vynález knihtisku i přírodovědné poznatky oslabující vliv církevních dogmat ve vnímání a hodnocení světa. Pojem označuje i umělecký styl této epochy, který vyznával ideál svobodného a tvořivého individua, jehož sebevědomí není určováno jen rodovými šlechtickými privilegii a omezováno jednostranným výkladem bible, a zdůrazňoval právo a schopnost člověka poznávat svět a sebe sama smyslovým vnímáním, cítěním i samostatným úsudkem. V umění vedle biblických a mytologických látek, které byly nově interpretovány jako emocionálně bohatá podobenství lidských osudů, se stále častěji objevovala témata světská vyjadřující pocit životní plnosti a radosti, a to nejen v námětech ze života vysoké šlechty, ale i ze života měšťanstva. Rozvíjelo se nové pojetí obrazu milostného vztahu, zdůrazňující individuální přirozenost citu a právo na intimitu, důležité místo má i obraz exteriéru a volné přírody rozšiřující přirozený životní prostor člověka.

(L. Lederbuchová, Průvodce literárním dílem, upraveno)

1 Které z následujících období je charakterizováno ve výchozím textu?

- A) antika
- B) realismus
- C) renesance
- D) klasicismus

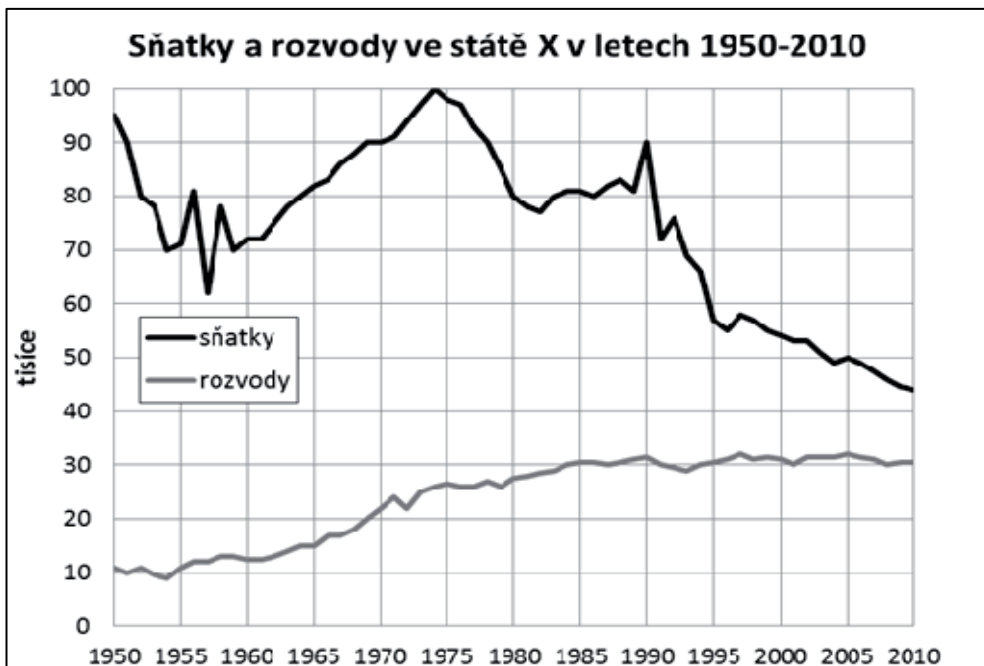
Řešení: C)

2 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s informacemi obsaženými ve výchozím textu (A), či nikoli (N):

	A	N
2.1 Množství vynálezů a širší vhlad do přírodovědných oborů způsobily, že lidé přestali dodržovat boží příkázání.	☐	☐
2.2 V umění popisované vývojové etapy se projevovala tendence aktualizovat dříve zpracovaná témata s důrazem na citovost.	☐	☐
2.3 Popisovaný pojem pojmenovává nejen epochu vyznačující se mimo jiné zájmem o člověka, ale také umělecký směr té doby.	☐	☐
2.4 V popisovaném období se důraz na bezprostřední projevení citů odráží i v umění, které milostné vztahy nejčastěji realizuje v těsném sepětí s přírodou.	☐	☐

Řešení: 2.1 – NE; 2.2 – ANO; 2.3 – ANO; 2.4 – NE

VÝCHOZÍ GRAF K ÚLOZE 3

(CERMAT)

3 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s informacemi obsaženými ve výchozím grafu (A), či nikoli (N):

	A	N
3.1 V letech 1995–2000 byl oproti období 1970–1975 počet rozvodů větší.	☐	☐
3.2 Největší rozdíl mezi počtem sňatků a rozvodů byl zaznamenán na začátku 50. let 20. století, v posledních pěti letech je tento rozdíl výrazně menší.	☐	☐
3.3 Zatímco křivka znázorňující počet rozvodů se během posledních dvaceti let příliš nemění, počet sňatků ve stejném období má setrvale vzestupnou tendenci.	☐	☐
3.4 Při srovnání jednotlivých pětiletých intervalů byl největší propad v počtu uzavřených sňatků zaregistrován v letech 1950–1955, s touto situací lze srovnávat pouze období 1975–1980.	☐	☐

Řešení: 3.1 – ANO; 3.2 – ANO; 3.3 – NE; 3.4 – NE

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 4–5

Společenství vlastníků
Nesvadbova 15, 397 19 Písek

Městský úřad
Odbor vnitřních věcí
Fibichova 250
397 19 Písek

Písek 25. března 2012

Stížnost na pana Netečného

Vážení,

bydlíme v ulici Nesvadbova 15, Písek. Dne 8. 1. 2012 se do našeho panelového domu přistěhoval pan Netečný. Nastěhoval se do bytu po paní Slámové, která v září 2011 zemřela.

Od svého nastěhování se pan Netečný soustavně věnuje rekonstrukci bytu, ačkoli byl tento byt zrekonstruován nedávno. Zakázku vykonává stavební firma Kladívko a syn, která je zapsaná v živnostenském rejstříku od 1. 1. 2010. Firma pracuje v bytě každý den až do pozdních večerních hodin, a my jsme tedy neustále vystaveni nadměrnému hluku.

Zpočátku jsme chtěli vše vyřešit domluvou. Dne 28. 1. 2012 jsme proto požádali pana Netečného, zda by nemohl omezit časový interval stavebních prací od 8.00 do 18.00. Na náš návrh reagoval jednoznačným odmítnutím. Dne 4. 2. 2012 jsme ho dopisem určeným do vlastních rukou vyzvali, aby začal problém s hlukem řešit, dosud se však nic nezměnilo. Pan Netečný se chová přesně dle svého příjmení.

Ve vyhlášce města je uvedeno: podle zákona nesmí vlastník nebo nájemce bytu či domu své sousedy obtěžovat hlukem nad míru přiměřenou poměrům. Proto jsme se dne 8. 3. 2012 obrátili na hygienickou stanici a nechali si míru hluku změřit. Provedené měření prokázalo nadlimitní hluk (posudek přikládáme v příloze).

Žádáme Vás proto, abyste učinili moudré rozhodnutí v zájmu nás, Vašich dosud věrných voličů.

S pozdravem

František Lopata, jednatel společenství vlastníků

(CERMAT)

4 Která z následujících možností obsahuje nejméně podstatnou informaci z hlediska účelu textu?

- A) Na náš návrh reagoval jednoznačným odmítnutím.
- B) Nastěhoval se do bytu po paní Slámové, která v září 2011 zemřela.
- C) Proto jsme se dne 8. 3. 2012 obrátili na hygienickou stanici a nechali si míru hluku změřit.
- D) Firma pracuje v bytě každý den až do pozdních večerních hodin, a my jsme tedy neustále vystaveni nadměrnému hluku.

Řešení: B)

5 Která z následujících možností vykazuje v největší míře prvky přímé manipulace?

- A) Zpočátku jsme chtěli vše vyřešit domluvou.
- B) Pan Netečný se chová přesně dle svého příjmení.
- C) Žádáme Vás proto, abyste učinili moudré rozhodnutí v zájmu nás, Vašich dosud věrných voličů.
- D) Od svého nastěhování se pan Netečný soustavně věnuje rekonstrukci bytu, ačkoli byl tento byt zrekonstruován nedávno.

Řešení: C)

1.6 Žák rozezná základní charakter textu

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

Mimo to je tu **spotlajt** (spot-light) na ostře soustředěné světlo, **parča** čili parabolické zrcadlo, **panchrom**, což jest takové světelné koryto, a jiné vymoženosti... Má-li se osvětlit celá scéna, musí do ní světlo **šplouchnout**; má-li se osvětlit jenom herec, musí se světlem **líznout**. „**Šplouchněte** tam víc světla a **lízněte** pana Valnohu tím **lilíkem!**“ volá režisér. „A vrazte tam tu **švartnu**, ať vám to nesvítil vedle. Tak co, dal jste tam toho **négra?**“ **Švartna** neboli **négr** je totiž stínítko...

(K. Čapek, *Jak se dělá film*, upraveno)

1 Napište jednoslovné označení nespisovných jazykových prostředků, které jsou ve výchozím textu zvýrazněny:

Řešení: slang; slangismus

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2

Jejich velitel, kapitán Levinski, kterého však každý oslovoval Benjamin, byl původem polský Žid, hovořil však francouzsky, jako by to byla jeho mateřština. Byl to mladík asi pětadvacetiletý, malé postavy, s tuhou černou kšticí a bledou tváří, která byla v této fázi války silně špinavá.

(G. Orwell, *Hold Katalánsku a Ohlédnutí za Španělskou válkou* upraveno)

2 Uved'te slohový postup, který se nejvýrazněji uplatňuje ve výchozím textu:

Řešení: popisný

1.7 Žák analyzuje výstavbu výpovědi a textu

1 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–E) tak, aby byla dodržena textová návaznost:

A) A taky jsou tam obchody plné mšic a sladké šťávy... Mravenec jde a jde stále kupředu za svou vidinou po nekonečné koleji. Náčelník stanice je zlomyslný mužík.

B) Koleje se lesknou na slunci a po jedné z nich se řítí mravenec. Náčelník stanice ho dobře vidí! Mravenec leze po koleji, i když u tratě je zřetelný nápis CHODITI PO KOLEJÍCH ÚŘEDNĚ ZAKÁZÁNO.

C) Věří, že se po kolejích dostane do Prahy a potom... Představuje si Prahu jako obrovské mraveniště, nad kterým se pnou Hradčany ze suchého jehličí. V nekonečných chodbách tohoto mraveniště žije téměř milion černých mravenců a spisovatel Ondřej Sekora.

D) Mravenec je prostřáček. Úřední nápis ho vzruší stejně málo jako třeba světová válka. Mravenec má jiné starosti než sledovat, co si na sebe lidi vymyslili. Má svůj cíl.

E) Nechá mravenci v příhodný okamžik přehodit výhybku a mravenec – nic netuše – se tím pádem metr po metru blíží k Chebu.

(J. Suchý, Sto povídek aneb nesplněný plán, upraveno)

- 1.1 _____
1.2 _____
1.3 _____
1.4 _____
1.5 _____

Řešení: B); D); C); A); E)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2

Jedno z vysvětlení, proč má kvesal na břicho rudé peří, nabízí dávná mayská *****. Když se podle ní utkal dobyvatel a pozdější guvernér Guatemaly Pedro de Alvarado s posledním vládcem Mayů, národním hrdinou Tecúnem Umánem, létal nad nimi kvesal, průvodce Tecúnovy duše.

Tecún, vyzbrojen jen šípy a oštěpem proti kovovým zbraním kavaleristy na koni, padl po statečném boji s probodnutým srdcem. V tom okamžiku se k němu kvesal snesl a svou hrudí zakryl krvácející ránu, hluboké a smrtelné zranění.

Od té doby má kvesal hrud' a břicho červené, připomínající krev udatného bojovníka. Tehdy také ztratil hlas, znovu ho prý získá, až budou Mayové opět svobodní.

(www.abicko.cz, upraveno)

2 Která z následujících možností patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) óda
- B) bajka
- C) satira
- D) pověst

Řešení: D)

1.8 Žák se orientuje ve vývoji české a světové literatury

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

Kde čerpal inspiraci?

Hutě, sběrna starého papíru. To jsou místa, kde jsou lidé jakoby odkládáni, jakoby stojí mimo. To je to, co ho od začátku fascinovalo, o čem chtěl psát. Lidé, kterým se doba jako tříška dostala nějak do břicha a nechce ven. A oni nechtějí poklesnout pod ranou té tříšky a mají potřebu pořád rvát proti světu.

Co vlastně znamená slovo pábení, pábitel?

Je to stav podivné euforie, která ale vzniká teprve tehdy, když jsme opravdu na dně. Když už bota osudu stojí nad námi, tak teprve tehdy začneme dělat pološílené kousky.

(www.ceskatelevize.cz, upraveno)

1 O kterém z následujících českých spisovatelů se hovoří ve výchozím textu?

- A) Arnošt Lustig
- B) Milan Kundera
- C) Bohumil Hrabal
- D) Josef Škvorecký

Řešení: C)

2 Přiradte k jednotlivým spisovatelům (2.1–2.4) příslušné literární dílo (A–F):

- 2.1 Karel Čapek _____
2.2 Jaroslav Havlíček _____
2.3 Karel Poláček _____
2.4 Vladislav Vančura _____

- A) Neviditelný
B) Muži v ofsajdu
C) Rozmarné léto
D) Cirkus Humberto
E) Zapomenuté světlo
F) Továrna na absolutno

Řešení: 2.1 – F); 2.2 – A); 2.3 – B); 2.4 – C)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

Promluvím, an jsem popel,
k tobě Bohu nejvyššímu,
hnis, bláto, země trupl,
což řekneš nejnižšímu?
Co jsem já? Co Bože ty?
Bych se před tebou ohrozil,
tys Bůh velký, Bůh svatý,
s tebou rozmlouvat, tě prosil?

(Vzhledem k povaze úlohy není zdroj výchozího textu uveden.)

3 Která z následujících možností vystihuje výchozí text?

- A) barokní poezie
B) středověký epos
C) klasicistní drama
D) renesanční satira

Řešení: A)

1.9 Žák aplikuje základní znalosti literární teorie na konkrétní text

VÝCHOZÍ BÁSEŇ K ÚLOHÁM 1–2

Vyhřezlý listopad
Něžně mží z šedých mraků
Den vhodný leda snad
k návštěvě koncentráku

Přivstal sis po flámu
Vnímáš to nonkonformně:
Sto koster v pyžamu
Pár bohů v uniformě

Márnice ptá se tě
jestlis už viděl pece
Jen vzhledem k pietě
nezvracíš Vzchop se přece

Ve dvoře stojí kůl
Ty u něj A krev cáká
Je v tobě Žida půl
a půlka esesáka

(R. Malý, Vraní zpěvy)

1 Ve kterém z následujících dvojverší vystupuje lyrický subjekt do popředí nejvýrazněji?

- A) Sto koster v pyžamu / Pár bohů v uniformě
- B) Vyhřezlý listopad / Něžně mží z šedých mraků
- C) Přivstal sis po flámu / Vnímáš to nonkonformně
- D) Den vhodný leda snad / k návštěvě koncentráku

Řešení: C)

2 Které z následujících dvojverší je založeno na kontrastu?

- A) Je v tobě Žida půl / a půlka esesáka
- B) Márnice ptá se tě / jestlis už viděl pece
- C) Ve dvoře stojí kůl / Ty u něj A krev cáká
- D) Přivstal sis po flámu / Vnímáš to nonkonformně

Řešení: A)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

Triss byla s Ciri ve dne i v noci. Dávala pozor. Ochraňovala, způsobem viditelným i neviditelným.

Dívka se téměř každou noc s křikem budila z děsivých snů. Blouznila, ukryvala tvář, plakala strachy. Čarodějka ji uklidňovala léky i zařikáváním, uspávala ji ve své náruči. A pak sama dlouho nemohla usnout, přemítajíc o tom, co Ciri říkala během svých snů. Cítila vzrůstající obavy. *Va' esse deireádh aep eigan...* Něco končí.

Trvalo to deset dní a nocí. A pak to přešlo, skončilo, zmizelo beze stopy. Ciri se utišila, spala klidně, bez snů a nočních můr.

Čarodějka Triss byla s dívkou. Zůstala na pozoru. Ochraňovala, způsobem viditelným i neviditelným.

(A. Sapkowski, *Krev elfů*, upraveno)

3 Napište počet postav, které vystupují ve výchozím textu:

Řešení: 2, dvě, II

VÝCHOZÍ BÁSEŇ K ÚLOZE 4

Hluboké ticho. – Kapky hlas
svým pádem opět měří čas.
„Temnější noc! - - - Zde v noční klín
ba lůny zář, ba hvězdný kmit
se vloudí - - tam – je pustý stín,
tam žádný – žádný – žádný svit,
pouhá jen tma přebývá.
Tam všecko jedno, žádný díl –
vše bez konce – tam není chvíl,
nemine noc, nevstane den,
tam času neubývá.

(K. H. Mácha, *Máj*)

4 Vypište z výchozí básně verš, v němž se vyskytuje epizeuxis:

Řešení: tam žádný – žádný – žádný svit

Zadání 1

A přijde ten, který opět přinese řád do tohoto města...

VÝCHOZÍ TEXT

Bylo to město na kraji pouště. Slunce pálilo. Ze saloonu se ozýval řev opilců a hádky hazardních hráčů. Na náměstí se houpala ve větru mrtvola posledního šerifa. Zákony už dávno neplatily, jediný zákon, který platil, byl zákon silnějšího... Kdo chtěl projít tímto vyprahlým hnízdem, musel být zatraceně dobrým střelcem!

(CERMAT)

Zpracování: vypravování rozvíjející situaci z výchozího textu

Zadání 2

Začalo to 17. listopadu 1989...

VÝCHOZÍ TEXT

Kdo by si v srpnu 1989 pomyslel, že 1. ledna 1990 novoroční projev prezidenta republiky nepronese Gustáv Husák?

(CERMAT)

Zpracování: referát o politických událostech, které započaly 17. listopadu 1989 (funkce výchozího textu inspirativní)

Zadání 3

Jeden den v životě zdravotní sestry v naší krajské nemocnici

VÝCHOZÍ TEXT

Jejich povolání je nadmíru zodpovědné a těžké. Jsou totiž první na ráně a veškerá nespokojenost pacientů směřuje na ně, ať už právem nebo neprávem.

(www.necyklopedie.wikia.com)

Zpracování: článek s reportážními prvky pro regionální periodikum (funkce výchozího textu inspirativní)

Zadání 4

Co s bulvárem?

VÝCHOZÍ TEXT

Proto bulváru veřejně vzkazujeme:

není pravda, jak demagogicky tvrdíte, že vás potřebujeme. Odmítáme být ztotožňováni s těmi z nás, kteří vám vycházejí vstříc, a dobrovolně – ať už ze strachu, vypočítavosti či touhy po slávě – s vámi kolaborují. My, níže podepsaní, vámi pohrdáme a nechceme a nebudeme s vámi žádným způsobem spolupracovat!

(Marek Vašut a Michal Viewegh)

Zpracování: úvahový text o vlivu bulvárního tisku na veřejné mínění (funkce výchozího textu inspirativní)

Milan Kundera Nesnesitelná lehkost bytí

Výňatek Umělecký text

„Můj byt je hrozně prostý,“ řekl inženýr, „doufám, že vás to nezarazilo.“

„Ne, nezarazilo,“ řekla Tereza a dívala se na stěnu, která byla celá pokryta poličkami a knihami. Tento muž tu nemá pořádný stůl, ale stovky knih. To bylo Tereze milé a úzkost, s kterou sem šla, se trochu utišila. Už od dětství považuje knihu za znamení tajného bratrstva. Člověk, který má doma takovou knihovnu, jí nemůže ublížit.

Zeptal se jí, co jí může nabídnout. Víno?

Ne, ne, víno nechce. Když něco, tak kávu.

Odešel za plentu a ona přistoupila ke knihovně. Jedna z knih ji zaujala. Byl to překlad Sofoklova *Oidipa*. Jak je to zvláštní, že je tu tato kniha! Před mnoha lety ji dal Tomáš Tereze, aby si ji přečetla, a dlouze o ní vyprávěl. Napsal pak své myšlenky do novin a kvůli tomu článku se celý jejich život převrátil vzhůru nohama. Dívala se na hřbet té knihy a ten pohled ji uklidňoval. Jako by tu Tomáš nechal úmyslně svou stopu, vzkaz, že všechno zařídil on. Vytáhla knížku a rozevřela ji. Až se inženýr vrátí z předsínky, zeptá se ho, proč má tu knihu, zda ji četl a co si o ní myslí. Takto se přesune Istí konverzace z nebezpečného území cizího bytu do důvěrného světa Tomášových myšlenek.

Pak ucítila ruku na rameni. Inženýr jí vzal knížku z ruky, položil ji beze slova zpátky do knihovny a odváděl si ji ke gauči.

Vybavila se jí znovu věta, kterou řekla popravčímu z Petřína. Vyslovila ji teď nahlas: „Ale to není moje přání!“

Věřila, že je to zázračná formule, která okamžitě změní situaci, ale v tomto pokoji slova ztratila magickou moc. Zdá se mi dokonce, že pobídla muže k větší rozhodnosti: přitiskl ji k sobě a položil jí ruku na prs.

Výňatek Neumělecký text

Kunderova planeta nezkušenosti

Všechny velké romány jsou vyprávěním o lásce. A protože formy vztahu muže a ženy se v průběhu času mění, jsou velké romány současně zrcadlem své doby, tázáním po podstatě lidské existence určité epochy. Poslední román Milana Kundery tuto pravdu svrchovaně naplňuje: od první do poslední řádky klade otázku možnosti lásky ve světě v krizi, v epoše konce 20. století. Jeho tázání může někomu připadat příliš bezohledné, cynické nebo skeptické, ale připomeňme si, že vinno není zrcadlo, nýbrž epocha, která románu nastavuje svou tvář. Láska na konci století, na rozhraní dvou světů, láska na planetě nezkušenosti, na níž jsou lidé odsouzeni dělat stále tytéž osudové chyby, protože neexistuje možnost návratu, možnost žít svůj život znovu a lépe. V lásce stejně jako v politice děláme své nejcennější zkušenosti teprve v okamžiku, kdy už je pozdě, kdy už nám k ničemu nejsou. Nejdůležitější rozhodnutí, která určila náš život, jsme dělali v mládí, ve chvíli, kdy jsme naprosto nebyli schopni dohlédnout jejich důsledky.

(Vzhledem k povaze úloh není zdroj textu uveden.)

STRUKTURA ÚSTNÍ ZKOUŠKY

1. analýza uměleckého textu

- zasadit výňatek do kontextu celého díla, tvrzení zdůvodnit
- vysvětlit zmínku o Sofoklově Oidipovi
- analyzovat motivaci jednání ženské postavy ve výňatku
- charakterizovat postavu inženýra a jeho roli v příběhu
- charakterizovat vypravěče a způsob vyprávění
- analyzovat typy promluv ve výňatku
- charakterizovat jazykové prostředky a jejich funkci v textu

2. literárněhistorický kontext literárního díla

- zasadit dílo do kontextu Kunderovy tvorby
- zasadit Kunderovu tvorbu do kontextu české a světové literatury

3. charakteristika neuměleckého textu

- postihnout souvislost mezi oběma texty
- uvést účel textu
- analyzovat výstavbu textu a slohové postupy, které se v textu uplatňují
- charakterizovat stylové prostředky a jejich funkci v textu
- charakterizovat pravděpodobného adresáta textu